

SUJUVA KATSAUS SÄÄSTÖ- POLITIIKAN TAUSTOIHIN

Toimittaja Simo Sipola on liittynyt niiden joukkoon, jotka ovat kirjoittaneet 2010-luvun eurooppalaista säästöpolitiikkaa kritisoiden kirjan. Hän ruotii teoksessaan uusliberalistista ajattelutapaa, sen juuria ja yhteyksiä talouspolitiikkaan.

Kirjoittajan omat lähtökohdat ovat selkeät. Hän puolustaa 1980-luvun suomalaista kansankotia ja monen muun tavoin kaipaavaa sinne takaisin. Koska Sipola on hyvä ja tietorikas kirjoittaja, teos on sujuva ja helposti lähestyttävä. Samalla se luo kohtuullisen kattavan katsauksen siihen jo noin 30 vuotta käynnissä olleeseen muutokseen, joka Suomessa sai alkunsa 1980-luvulla tapahtuneesta markkinoiden vapauttamisesta ja sitä seuranneesta talouden lamakaudesta. 2010-luvun masentava talouskehitys on luonut jälleen tilauksen näihin teemoihin liittyvälle kriittiselle katsaukselle.

Kirjassa käydään läpi suomalaisen yhteiskunnan dramaattisia vaiheita 1990-luvun lamasta lähtien. Niitä kuvitetaan ja taustoitetaan toisaalta valtiovarainministeriön synkeillä arvioilla,

viittauksilla vaihtoehdottomuuden retoriikkaan sekä toisaalta kirjoittajan omilla kokemuksilla lama-ajan työmarkkinoista. Kirjassa on paljon meheviä sitaatteja, ja lukujen lopussa on kohtuullisen laajat lähdeluettelot.

Sipolan tapaisella hyvinvointivaltion puolustajalla on tietysti aihetta kritiikkiin. Suomessa harjoitettiin 1990-luvulla poikkeuksellisen tylyä ja tiukkaa talouspolitiikkaa, joka ei antanut juurikaan painoa työllisyys- tai hyvinvointinäkökohdilla. Poliittikkaa perusteltiin sillä, ettei sille olisi ollut mitään vaihtoehtoa ja myös sillä, että ikävät päätökset olivat ainoa keino turvata hyvinvointivaltion tulevaisuus.

Jossain määrin vaihtoehdottomuutta saarnanneet poliitikot olivat oikeassa. Merkittävää valinnanvaraa ei ollut, jos tavoitteena oli vakaa markka tai pikainen jäsenyys Euroopan rahaliitossa. Näitä perusvalintoja päättäjät eivät halunneet alistaa keskustelulle. Sinänsä oikein Sipola muistuttaa, että todellisuudessa poliittista liikkumatilaa määrittävää ehdotonta lainalaisuutta ei kuitenkaan ollut – eikä ole vielääkään. Vaihtoehdoisen linjan valinta olisi kuitenkin edellyttänyt erilaisista ajattelumallia ja erilaisia päättäjiä – ja ehkä myös erilaisia äänestäjiä.

Viimeisten vuosikymmenten talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa arvioidessaan Sipola katsoo, että niiden punaisena lankana on ollut eteneminen uusliberalismin suuntaan ja hyvinvointivaltion kaventaminen. Tästä on vaikea olla eri mieltä, koska kyseessä on ollut lähes yleismaailmallinen kehityskulku.

Monien muiden tavoin Sipola kytkee markkinaliberalistisen politiikan Reaganin ja Thatcherin 1980-luvulla käynnistämiin uudistushankkeisiin, jotka yllättävän nopeasti levisivät laajalle. Sipola pitää näitä valintoja tuhoisina sen vuoksi, että niiden seurauksena on ollut tuloerojen kasvu ja köyhyyden lisääntyminen. Näin kävi myös Suomessa; tär-

kein selittäjä köyhyydelle oli 1990-luvun pitkä perintö, mutta tuloerojen kasvun taustalla on ollut tietoinen pääomatulo- ja suosiva veropolitiikka. Samaan aikaan sosiaalipolitiikassa ryhdyttiin puhumaan kannustimista ikään kuin finanssikriisistä johtunut 1990-luvun suurtyöttömyys olisi johtunut työttömien äkillisestä laiskistumisesta. Sipola tuo esimerkeillään hyvin esiin myös sen, kuinka esimerkiksi talouden eliittiin luettavat tahot ovat tulleet yhä kärsimättömämmiksi suhtautumisessaan vielä hengissä sinnittelevään hyvinvointivaltioon.

Sipolan kirjan tekee ajankohtaiseksi euroalueen ja Suomen ankea taloudellinen tilanne 2010-luvulla. Euroopan pitkittynyt taantuma ja eurooppalaisen talouspolitiikan suuntautuminen julkisten menojen säästöihin ja rakenteellisiin uudistuksiin on Suomessa tuonut mieleen 1990-luvun kokemukset. Euroopassa vallitti selvästi konservatiivinen talouspoliittinen linja on myös herättänyt laajan keynesiläisiä elvytysideoita korostavan kirjallisuuden, jonka osaksi myös Sipolan teos voidaan lukea. Hän esitteleeikin sekä Keynesin että modernien keynesiläisten ajatuksia talouspoliittisista vaihtoehdoista.

Kysymys ei ole pelkästä idealismista, koska Yhdysvalloissa on vuoden 2009 jälkeen saavutettu paljon Eurooppaa parempia tuloksia ekspansiivisemmän talouspolitiikan avulla. Euroopassa ja euroalueella ei kuitenkaan paljoa ole tehtävissä Suomen tapaisten pienten jäsenmaiden kansallisilla päätöksillä. Talouspolitiikan avaimet ovat Euroopan keskuspankin ja toisaalta komissiota ohjaavien suurimpien jäsenmaiden käsissä.